

TEMA 8: CONEIXEMENT, VERITAT I REALITAT

Amb una d'elles (la taula n^o1), hi estic familiaritzat des de ben petit (...) Té extensió; és relativament permanent; té color; fonamentalment és substancial (...) La taula n^o2 és la meua taula científica. Ella és, sobretot, buit. Disseminades per aquí i per allà en aquest buit hi ha un munt de càrregues elèctriques que es precipiten a gran velocitat; però tot el seu volum representa menys d'una bilionèsima del volum de la taula. No obstant això, la taula sosté el paper on escric tan satisfactòriament com la taula n^a1, perquè, quan hi deixo el paper al damunt, les petites partícules elèctriques, amb la seva velocitat tan temerària, continuen actuant per davall, de tal manera que el paper es manté suspès en l'aire a un nivell gairebé constant (...) posat com damunt d'un eixam de mosques (...). No cal dir que la física moderna m'ha assegurat, amb proves exquisides i lògica despietada, que la meua segona taula, la taula científica, és l'única que en realitat és allà (...) No cal dir, d'altra banda, que la física moderna no aconseguirà mai exorcitzar aquesta primera taula quan es presenta visible als meus ulls i tangible a les meves mans

A.S EDDINGTON: *La naturalesa del món físic* (Publicat a C.G. HEMPEL: *Filosofia de la ciencia natural*)

La gent creu que existeix el dolç, i creu que existeix l'amarg, i creu que existeix el calor, i creu que existeix el fred. Però en realitat, el que hi ha són àtoms i buit.

DEMÒCRIT: *Fragment 9*

La certesa no es pot confondre amb la veritat, per la simple raó que hi ha certes errors. La veritat és un caràcter primitiu del coneixement: la seva conformitat amb la realitat. La certesa és de caràcter secundari: és un estat d'esperit respecte de la veritat.

Com que la veritat neix amb el judici, i l'acte de jutjar és essencialment afirmació, asserció i assentiment (si considerem que aquests termes són sinònims), la certesa és una de les modalitats de l'assentiment. (...) És una modalitat d'ordre psicològic.

R. VERNEAUX: *Epistemologia General*

Quan parlem de la veritat de les oracions, el que volem dir és que algunes oracions (com "els óssos són mamífers") poden tenir com a característica o propietat el fet de ser vertaderes, tal com poden tenir com a característica el fet de ser llargues o curtes, simples o compostes... Que tinguin o no la propietat de ser vertaderes depèn, de vegades, de com és la realitat (si realment els óssos són mamífers o no); tanmateix, sempre és una propietat de l'oració (l'oració que hem posat com exemple és verdadera), i no pas dels fets als quals es refereix (els óssos no són vertaders ni falsos).

D'altra banda, la certesa és una convicció profunda que produeix una gran seguretat i elimina el més mínim dubte. Això no vol pas dir que la certesa sigui el mateix que la veritat o el saber. Per exemple, a l'època medieval la gent tenia la certesa que el torrent sanguini dels humans era il·limitat, i, en canvi avui sabem que això no és vertader. Així doncs, per poder parlar de veritat o saber no n'hi ha prou de creure que l'enunciat X sigui vertader, o de tenir-ne la certesa, sinó que és necessari que X sigui realment vertader.

La sociologia del coneixement assegura que el pensament científic, i en particular el pensament que fa referència afers socials i polítics, no es desenvolupa en un buit absolut, sinó dins una atmosfera socialment condicionada. Rep, així, la influència considerable d'elements inconscients o subconscients que resten ocults al subjecte pensant, ja que formen, per dir-ho així, el lloc que habiten, és a dir, el seu hàbitat social. Aquest hàbitat determina tot un sistema d'opinions i teories que es presenten al subjecte pensant com a inqüestionablement certes o evidents.

K.R. POPPER: *La societat oberta i els seus enemics*